

SAİT FAİK ÖYKÜYÜ NASIL ANLATIRMIŞ?

Ömer DEMİRCAN (*)

ÖZET

Bu inceleme, yazarlığı Dil Devrimi'nin en yoğun yaşandığı 1932-1947 süreci ile örtüşen Sait Faik'in 1936-1954 yılları arasında ve sonrasında çağdaşlarınca nasıl değerlendirildiğini ve öykücünün onlara gösterdiği tepkileri yazarların olabildiğince kendi sözleriyle vermektedir. Bu metinle okurun, en önemli öykücümüz Sait Faik'e bir ön-konumlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sait Faik, Öykü, Anlatım.

ABSTRACT

Sait Faik has been the most important short-story writer of the period from 1936 to 1954 and after. The years overlap with the time when the Language Reform had its paramount effect on writers. This paper presents usually in their own words the most critical evaluation by his contemporaries of Sait Faik and the writer's reactions to them. This attempt may also contribute to reader's understanding of Sait Faik stories and the language used in them.

Key Words: Sait Faik, Short-Story, Style.

Sait Faik öyküyü nasıl anlatır?

Ataç'a göre Sait Faik o günkü (1954) "hikâyecilerimizin en özgünü, en ustası, en büyüğü" idi¹. Öykülerini, "süssüz, yapmacıksız, temiz bir Türkçe ile yazıyordu"². Reşat Nuri'nin gözünde "... Türkçeyi en güzel yazarlardan bir idi. ... Yaşadığı zaman ve muhitin geniş bir köşesini erişilmesi güç bir kolaylıkla

* Okan Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü.

¹ Alangu, 1956: 50.

² Salâhattin Batu: (Alangu, 1956: 51).

anlatmasını bilmiş bir yazardı"³. Öteki yazarlarla karşılaştırıldığında düzyazıda 'Dil Devrimi'ne, adını bile anmadan, en önemli katkısı sağlamış görünüyör: "**Sait ... türkçenin dar hudutlarını zorlamış, ilk defa doğru dürüst, gerçek anlamıyla türkçe yazmış ilk türk yazarıdır. Sait'ten önce hiçbir yazarımızda bütün nüanslarıyla sıcaklığı, açıklığıyla türkçe yoktur. Kalıplaşmış bir türkçe vardır**"⁴. O güne kadar yazdıklarında: "Bütün dekorlar kuru kuruya anlatılmıyor. Şiir dolu bir atmosfer içinde soluklarını duyuyorsunuz insanların.... Onda pek çok yılların eskitip çürütemeyeceği deniz havası var. ... Bütün hikâyelerinde hayatın akışına kapılıp giden, kendi kaderini yaşayan insan tipleri görüyoruz. Ne kişilerde noksanlık var ne dekorlarda... Buğulu camdan bakarak yazıyormuş gibi geliyor insana. Daha çok alttan alta itilmiş arzular kıvımlar onda. **Konuşulanlardan çok, tiplerin içinden geçen şeyler anlatılır; hem de ince, uzun tartılarak. Benzeri ne eskilerde var, ne yenilerde...**"⁵

O uğurda olağanüstü çaba harcamıştır⁶. "Her fikri her düşünceyi en basit, fakat en mükemmel şekliyle en ileri hudutlarına kadar da ifade etmek için çalışırdı. Tertemiz, derin olduğu zaman bile berrak bir dili vardı. Hayatı, kendi hayatı da dahil en çıplak gerçeğiyle, inilebilecek kadar deriniyle gösterirdi. En basit hadiseleri, günlük hayatın en ufak teferruatını inceler, onların arkasındaki esrarı bulmaya çalışırdı"⁷. Zahir Güvemli de buna katılır: "Kâfir ne yapar yapar, alelâdenin en görmediğimiz sadeliğini bulur çıkarır. ..." **Eftalikus'un Kahvesi**⁸ adlı öyküsünde nasıl yazdığını soran bir delikanlıya: "Körükörüne yazarım. - İşte, sözgelışı, şimdi bir öykü yazıyorum. Hem adını bile koydum". -"Demek ilkin adını koyarsınız?". -Yok yahu. Öyle yapmam. Doğrusunu ister misin, ben öykünün nasıl yazıldığını da bilmem", diye bilgi verir. "... Lâkin eski yazılarıyla yeni hikâyelerini karşılaştırınca inanmak gelmiyor insana. O derece yontulmuş, daha basitleşmiş, basitin içinde en güzelini öylesine bulmuştur ki, bu olsa olsa bir iç evrimin neticesi olabilir...."⁹. Dili bambaşkadır. O günlerde, günlük dilde yazdığı için Orhan Veli şiirlerine "garip" deyenler, daha sonra Sait Faik anlatımını **konusur gibi** diye eleştirirler: "Her şeyden evvel dili! (kendine has

³ Reşat Nuri Güntekin, (Alangu, 1956: 54).

⁴ Yaşar Kemal (Alangu, 1956: 57).

⁵ Ömer Faruk Toprak, (Alangu, 1956: 107).

⁶ "Abdülhamid II günlerinde fildişi kuleye hapsolunan sanatın, halka sırtını döner dönmez onun dilinden de kesildiği görüldü. ... "Tevfik Fikret gibi bu çizgiden çıkanlar oldu. Ö Seyfettin: Onların öyle mısralarına cümlelerine tesadüf edilir ki, içinde hiç Türkçe yoktur. ... Cumhuriyet sonrasında yetişenler için atılacak büyük adımlar vardı. Dili arandırmak, edebiyatı halkla bağdaştırmak, .. sanatı fildişi kuleden düşüncesizlikten kurtarmak, bunu yaparken başarısızlığa uğramamak. Bir Orhan Veli bu yolda şiirleriyle makaleleriyle ömrü boyunca çalışmıştır.... İşte Sait Faik, aynı adımı kendi alanında hikayecilikte atmıştır". (Necip Alsan: Sait Faik, Yeditepe 15 Mayıs 1955 / Alangu, 1956: 116-119).

⁷ Muhtar Körükçü : "SF'in Ardından" (Zafer 18 Mayıs 1954 / Alangu, 1956: 120-21).

⁸ Varlık, 1.8.1950 s. 11, (Uyguner 1989 dizini).

⁹ Zahir Güvemli: "Sait Faik" (Varlık, Haz. 1954 / Alangu, 1956: 125-126).

vasfıdır). Gösterişsiz, pürüzsüz, aydınlık bir dildir bu. Öyle ki bir hikâyesini okuyup bitirdikten sonra , şayet düşünür ve üstünde durursanız, lisanını fark edersiniz. ... **her şeyden evvel ruha anlatır. Karşınızda değil de içinizde konuşur gibidir. ... Şayet Sait'in nesrinde 'konuşur gibi'lik varsa evet! Fakat yine de ancak Sait kadarı**"¹⁰.

Peyami Safa ise buna karşıdır: "Dünyanın hiçbir medenî nesrinde konuşur gibilik vasfını bulamazsınız. ... Bugün Türk nesrinin geçirdiği buhran ve hayret verici şiir bolluğunun yanında nesrin dehşet verici kıtlığı bu soysuzlaşmanın açık delilidir"¹¹, der. Oysa Dil Devrimi, halkın dilinden Türkçe yeni bir yazı dili yaratma eylemiydi. Nâzım bu konuda açık konuşur: "**Şiirin ayrı dili, nesrin ayrı dili vardır diye bir şey kabul etmiyorum. Bundan dolayı şiirde yapılan denemeleri, hikâye dilinde, roman dilinde de yapabiliriz. Bütün iş dilin tazeliğindedir. Taze gıcır gıcır bir dil kullanacağız. Bunun için de bir yandan taze, canlı sözler, bir yandan da taze, canlı cümle kuruluşları bulacağız. ... Yalnız konuştuğumuz dili yazmayacağız, konuşmamızı esas olarak alacağız fakat bu temelin üstüne biz yeniden bir dil yaratacağız... Ağzımıza geleni yazmayacağız. Yazılması gerekeni yazacağız. Gerektiği gibi yani anlattığımız hadiseye en uygun şekilde yazacağız. ... bence esas mesele üslubumuzdaki yaratıcılığımızdır.**"¹² O dönemde Peyami Safa ile Nâzım'ın da arası açıktır.¹³.

Nitekim, düzyazıya katılan konuşma ile gerçek konuşma, öyle sanıldığı gibi, pek de birbirine benzemez. Bu ayrımı görmeksizin "konuşur gibilik" tartışılabilir mi? Gülsoy (2006) içinde de irdelenen "Plajdaki ayna" metnindeki konuşmalar sözlü dili mi yansıtır? Öyle görünebilir ama değil. Ön-hazırlıksız, canlı bir konuşmayı yazıya geçirip inceleyin, kararınızı ondan sonra verin.

Siz bakmayın onun -"Ben hikâyemin nasıl yazıldığını bilmem", demesine¹⁴. Onaran'a göre "Sait Faik öyküye nasıl başlamışsa giriş odur. Öykü onun kalemindeki akışa göre gelişir, sona erer. "Olay nerde?" dersiniz. 'Diline pek özen göstermiyor' dersiniz..."¹⁵. Başkalarının nasıl yazdığını kendi

¹⁰ Bedii Faik: (Alangu, 1956: 130; YKY 2006: 522). Sait Faik'i jurnalleyip sıkıyönetim mahkemesine çıkartan ve belki de Medarı Maişet Motoru adlı romanının toplatılmasına neden olan Peyami Safa bu "konuşur gibi öykü yazmak" üzerine: "en küçük his unsurlarının derinliğine büyüülmesi gibi, tamamiyle aristokratik bir hassasiyetin pejmurde , yalınayak ve laubali bir ifade ile zıtlığı görülür. ... **Dünyanın hiçbir medenî nesrinde konuşur gibilik vasfını bulamazsınız**", demektedir (Alangu, 1956: 133). Bunun herhangi ussal bir dayanağı elbette yoktur. Başlıca nedeni kıskançlık olsa gerek.

¹¹ Batmankaya, 2006: 87-88.

¹² Nâzım, yazın dili üzerine görüşlerini Vâlâ Nureddin'e (1965:468, 1986:188) çok açık olarak yazmıştır.

¹³ Benerci Kendini Niçin Öldürdü, YKY s. 150-155. "Bir Provakatör Üstüne Hiciv Denemeleri"nde şöyle der: "bir düşün ey yetimi Safa ... Faşisto-demokrato-liberal / bir jurnal / yazıp / delikanlıyı yere çalmak / ve bir miktarı münasip elden almak / istedin!...(1935)

¹⁴ Alemdağda Var Bir Yılan, Varlık: 235-236.

¹⁵ Onaran, (Oğuzertem, 2003: 55).

üzerinden anlatır. “...Daha çok işin hiç lüzumsuzunu, teferruatını kılı kılına görüyorum, duyuyorum da esaslı kısmını kaçıırveriyorum. ... Şahitlikte pek zararlı bir adam olurum ama, şu hikâyecilik işinde zararı bana dokunuyor. Dün akşam bir kavgaya şahit oldum. Onu anlatmak istiyorum... Yalnızdım ama muhayyel bir arkadaşım vardı karşımda. ... Bulduğu zaman akşamları içmiştir. Hikâye hikâye üstüne anlatır. Kahramanlık hikâyeleri vardır. Karı koca hikâyeleri vardır. Dövüş, muharebe hikâyeleri vardır. ...”¹⁶

Sürekli yeninin peşinde olunca kendini de beğenmez olur. Kendisi üzerinden başkalarıyla dalga geçer ya da onları uyarır. “Sanki yazı yazmaya yeniden başlıyorum. Aylardan beri elime kalem almadım....Hep böyle olur. Bir yapur beklerken, iki ayağım bir pabuçta iken yazı yazarım. Sanki birisi sormuş: ‘Nasıl yazarsınız?’ diye de konuşuyormuşum gibi hal aldığıma aldırmayın. Nasıl yazı yazarım onu incelemiyorum. ... Güneş batmak üzeredir. Aman, dikkat! Güneş batmak üzeredirin ardından dünyanın tasviri gelir. Hiç niyetim yok dalgaları boyamaya, ufku bir dilim ekmek gibi kızartmaya. Bak! Yine yapacağımızı yaptık işte. Dalgaları boyadık, ufku mis gibi kızarttık. Biz böyleyiz. Kötü edebiyat terbiyesi aldık: Ne yapalım? Hemen şairleşmeye başlarız...”¹⁷

Buyrukçuya göre: “Kişilerini işlerken gerçeğin kalın çizgilerini bir yana bırakıp inceliklerin yorumunu yapar. Her satırında özgürlüğün ve doğanın adamı olduğu fıskırır”¹⁸. O günün okuru içine: “... insan sevgisinin o ılık, o tatlı, o aziz büyüünü, en tatlı tarafıyla bir o salabildi.**Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey,** (Burada her şey bir insanı sevmekle bitiyor)”¹⁹. Sözgelimi “...balıkçıları öksürüksüz tıksırıksız, sıcacık bir dille anlatmasını biliyor”²⁰. Eleni karşısında dayanamaz, ‘töre’ci erkeklere seslenir: “...Ama Eleni, sevdiğim Eleni olunca iş başka. Onu, beni anlamadığı, benden sarhoş olduğum zaman korktuğu için seviyorum. ... Ulan diyorum kendi kendime, bu kızcağız da insan, onun da bir dünyası var. Onun dünyasına giremedikten sonra neye yarar?...”²¹

İlhan Berk, bütün dilleri birbirine karıştırır: Türkçe mi, anlatım mı, bağdaştırmalar mı, ayırmaz: “Dil, Sait Faik’te her şeydir. Sait Faik aslında verili dile karşı çıkmak için yazıyordu. Yalnız karşı çıkmak değildi bu: Verili dili kökten yıkmak parçalamak, atmak. AVBY’da bunun bütün uç noktalarını buluruz”²². Daha da öte giderek: “Savrula savrula yazar Sait Faik. ‘Savruk’ bile diyebiliriz ona. Ama savrululuk onda yalnızca bir yöntem olmaz, erdemdir de; erdem mertebesine varır.... Sait Faik’te tümceler paragraflar, her şey, dilsel yapıyla

¹⁶ “Kafa ve Şişe”. YKY 2006: 872.

¹⁷ YKY 2006: 876.

¹⁸ Buyrukçu, Muzaffer, Şubat 1996 / Ergun, 257.

¹⁹ ADVBY: (Alangu 1956). Vedat Günyol (Alangu, 1956: 55).

²⁰ Ömer Faruk Toprak (Alangu, 1956: 107).

²¹ Kocagöz, Samim (Yeditepe 1.6.1954 / Ergun, 110).

²² Berk, İlhan (Oğuzertem 2003: 23).

yürür"²³, der. Selim İleri (1975:17): “Sait Faik dünya görüşünü yansıtırken kişisel bir anlatımı geliştirmiş. Dilini, kuralların dışına taşarak, güzelduyusal bir kimliğe büründürmüştü. ... Sait Faik’in cümlelerinde kurgusallığın en küçük bir belirtisine rastlayamayız. Her söz yaşamdaki olağanlığıyla kullanılmıştır”.

Sürekli kendini sorgular. “**Bıktım doğrusu artık, insanoğlunun çektiğini çekmediğini anlatmaktan.** Bıkmaktan geçtim, anlatamadım. Yazdım, beceremedim. Kendi kendimi ne aynada, ne düşte, ne hayalde, ne de fotoğrafta göremedim de, tuttum, sarı saçları vardı, dedim. Gözleri yaradana bakardı, dedim. Akşamları iki kadeh içerdi, dedim. Şuna güler, şuna üzülürdü, dedim. Ona çok haksızlık ettiler, dedim. Zengine sövdüm. Fakire enayi gibi acıdım...²⁴ Kırlangıç yuvasındaki kadın, sabahları gözükürdü. Islak, **saman rengi saçları**²⁵ vardı. Tarar, durmadan, saatlerce tarardı.... “Kırlangıç yuvasına kadın sığar mı demeyin. İnsan aklına sığan şeyleri bir yol hayal buyrun. Kırlangıç yuvasına bir kadın sokmuşuz, saçlarını, ıslak saman rengi saçlarını tarar durmuş. Ne zararı var size? Varsın bir de öylesi bulunsun, hiç değilse bir Abasıyanık’ın yazısında. ...İstersem kırlangıç yuvasına bir kadın oturtur, saçlarını taratırım. ... istersem kırlangıçla yuvasındaki kadına , sanki günahmış gibi, günah işletirim bu ışığın altında. ... Birçokları sevinirler de, insanoğlunun insanoğluna yaptıklarını görüp de anlatmadığıma... .

Çok değişik, insanı şaşkırtan anlatım yolları dener, dili de ona uydurur: “- Bakarsın yakamoz (geceleyn denizdeki parlıtı) beyazdır, sanki denize kül serpilmiş gibidir. İşte Torik! Hemen çevirmelisin. Bakarsın yakamoz derinden toplana açıla parlıyor: Kolyozdur. Bakarsın yanlara doğru açılıyor: Uskumrudur. Yakamoz yukarıda parlarsa palamuttur. Bir de torik gibi parlayan zargana vardır. Kim uğraşacak onunla, para etmez ki. ... Biri kül serpilmiş gibi parlar, öteki fındık fındık, leblebi leblebi bir parlıtı yapar....”²⁶

Sabri Esat Siyavuşgil: “...**hikayeciliğimiz onun yaşama sevincine imrenerek dirildi ve serpildi**”, der ama öykülerde “nükte”nin eksik olduğunu ileri sürer. “Mahalle Kahvesi’nde olmayan tek şey nüktedir. ... Sait Faik gülmesini ve gülümsemesini bilmiyor.”²⁷

²³ Berk: İlhan (Oğuzertem 2003: 23).

²⁴ “Kırlangıç yuvasındaki kadın”. 1 Kasım 1952, Varlık) YKY 2006: 801, 802.

²⁵ Birden, Nâzım’ın daha sonraları Vera üzerine yazdığı “Saçları Saman Sarı...” şiirine gitti belleğim.

²⁶ Lüzumsuz Adam: Bizim köy bir balıklı köyüdür, YKY, 2002: 337-38.

²⁷ Alangu Tahir, 1956: 135-136.

Sait Faik anlatımı “savruk” mudur?

Fethi Naci'ye göre: “Sait Faik'in hikâyelerinde bir “dil savrukluğu” hatta “bol Türkçe yanlışı olduğu” konusunda neredeyse kesinleşmiş bir ortak kanı vardır”²⁸. Sözelimi kimi öğelerin, (‘Gündüz gökyüzünde yıldızları görür gibi düşünürdü’ yerine) “Gündüz yıldızları görür gibi **gökyüzünde, düşünürdü**”²⁹ içindeki devrik öge ‘gökyüzünde’nin yer değiştirmesi türünden örnekler hem savruk hem de şiirsel olarak algılanıyor. Konudan konuya geçmesi de okura değil ama eleştiri yazarlara ‘savruk’ görünüyor. O yüzden, Sait Faik anlaşılma yanını düşünür, eleştiri yazarları beğenmez, onları sınıflandırır.³⁰

Oysa, Sait Faik anlatımında son derece titizdir. Öyküleri üzerinde uzun süre çalışır. Dil üzerinde titizlenir, kendine uyan anlatım yolları arar, bulur da: ‘Dudağının kenarında bir bıçak yarası gibi bir çizgiyle güldü’. ‘**Park** ismi de güzel ya, **millet bahçesi, uzunca ama, daha güzel**. ‘Onlar benden çok bu ahbablığı **olurşey** (alelade) buluyorlardı’³¹, ... gibi.

Van’lı Ramo üzerinde ne kadar çalışmış! “Ramo yükü arkalığına aldıktan sonra şöyle bir tartardı. ... İskeleden giden ince yolu arşınlarken, yüzüne konan karasineklerle **Türkçesinden başka bir lisanla küfredirdi**³². Kafalarından **bir kuyruk rüzgarı** geçmiş gibi sinekler kaçıyordu. **Ağır ağır ilerler ve katiyen düşünmezdi**. Vapurlar gittikten sonra ... **yüz kelimelik kamusunu açar; fakat hiçbir şey söylemezdi**. Kimbilir belki söylerdi de dinleyenler anlamazdı. Cümle denilen şey, birtakım his ve bilgilerin ifadesi ise, Ramo’nun söylenecek hiçbir şeyi yoktu” Yüklemsen tümceler hamalın yük taşımasını, belli bir düzeni ve sıkıcılığı yansıtıyor gibi. Yaşam seçenekleri, iletişim güçlüğü insanı nasıl çarpar: “Kışın ortasında bir gün memleketten Ramo’ya şöyle bir mektup geldi.... ‘eşek hastalandı sancılandı, şişti geberdi. Ne yap yap; bize para gönder. **Erkeksiz yapıyoruz ama eşeksiz edemiyoruz**. On onbeş lira gönder bir eşek alalım’. ... Ertesi gün Memo Pendik’ten Ramo’nun eşeğine bindi ve yola çıktı. ... **Tam üç sene sonra Ramo’ya memleketten eşeğin sağ salim köye döndüğü haberi geldi**” ... ³³. 1930’ların 1940’ların Türkiye’sindeki kimi çelişkiler, doğudaki eğitimsizlik, iletişim hızı bundan daha çarpıcı nasıl dillenir?

Anlatımı üzerine yapılan uyarıları Sait Faik önemser ama, eski harflerle yazdığı için, onların okunmasında olsun dizgide olsun, akla gelmedik yanlışlar

²⁸ Fethi Naci, 23.

²⁹ YKY 2006: 128.

³⁰ 1952: İki Münekkit Tipi (s. 344); 1954 Eleştirmeci Falan Filan (s. 362), YKY 2005.

³¹ Sırasıyla: YKY 2005:309, YKY 2006: 703, 805.

³² İnsan ancak anadilinde küfür eder. Burada söylenmeyen dil Kürtçe’dir. Sait Faik sakıncalı ve sözcük bulamadığı zaman onun yerini tutacak açıklamaya başvurur. “Vapurun alt kamarasında ... rüzgarın **uykuda çocuk nefesiyle estiği** günlerde kimse olmaz (YKY 2006:250).

³³ ‘Köye gönderilen eşek’ öyküsünden.

çıkartmaya. Kimi dizgiciler de düzeltmeye direnirler, kimi kez düzelttim deyip geçiştirirlerdi³⁴. Bunaltıcı bir iş; zamana karşı yarışırken bunu önlemek yönetmen açısından da çok zor. Dizgiden baskıya geçen yanlışlar yalnızca yazara mı bağlanmalı?

Baştaki yoruma katılmıyorum: Sait Faik'in anlatımı hiç de savruk değil. Sakın öykülerin etkisinde okur savruluyor olmasın? Dizgi yanlışlarından ise, kendisi de yakınır³⁵. Sait Faik'e bu nitelemeyi yakıştıranlar ne demek istiyor? "Sait Faik'in yazılarındaki derbeder hava, özel hayatındaki aylıklığın, eserlerine yansımından başka bir şey değildir"³⁶. İnsaf! 24 saat edebiyat düşünen bir yazar nasıl olup da "aylak" sayılır! Olsa olsa, yazarlığı ancak ikinci bir iş olarak seçenler ya da öyle düşünenler söyleyebilir bunu. Yazarlık ikinci bir iş olabilir mi Sait Faik için?

Kimileri bunu olumsuz anlamda, kimileri ise tarafsız bir gözlem olarak belirtir. "Sait Faik'i samimi ve savruk dili, hadiselerle derinliğine nüfuz eden görüşü ile son neslin yetiştirdiği en ileri bir yazar olarak tanıyorum"³⁷. Kimileri de önce saldırır: "Savrula savrula yazar Sait Faik. "Savruk" bile diyebiliriz ona". Sonra yumuşatır: "ama savrukluğunda yalnızca bir yöntem olmaz, erdemdir de; erdem mertebesine varır...."³⁸. Bu konuda İlhan Tarus'a kızan Sait Faik sert bir tepki verir: "Ama (kendi öykülerinde) bu akademik bilgi edinmiş yazıcılarımızın (İlhan Tarus) pek çoğunda, mükemmel eksiksiz yazıların içinde olmayan bir şey var. Belki de bu bir fazlalıktır. **Satırların içinde , cümlelerin içinde yanlışlıkların içinde kusurların içinde, dil sürçmelerinin içinde beceriksizliklerin içinde parıldayan şey nedir, bilir misiniz arkadaşlar? Bu sanat parlıtıdır. ... Sanat güzel arar, ne doğruyu ne iyiyi. Çirkini, yalanı yanlış da dolar diline. Sanatın aradığı yalnız ve yalnız hürriyettir. Hikâyenin bu türüne neden bu kadar içeriyor, sayın akademik tahsilli hikâyeci (İlhan Tarus) bilmiyorum**"³⁹. Mutluay nedenini kesinliyor: "Dil dikkatsizliği ve anlatım savrukluğu, biriktiriş ve yazış tarzının savrukluğundan gelir. Halikarnas Balıkçısı

³⁴ "Kitap halinde çıkarken düzeltmeyi tasarladığımız yerleri, cümle düşüklüklerini bile düzeltmeden, düzeltmek canınız istemeden, kitaptan soğumuş bir halde kitabınız ortaya çıkarmıştır." (Yaşasın Edebiyat, Dergi Gazetesi, 15.12.1949; Uyguner 1977/87: 148).

³⁵ Her hikâyede beş on mürettip (dizgici) hatası, beş on benim hatam bulunmadan olmuyor. ... Dizgi yanlışlarını, kendi yanlışlarını bir parça düzeltsem, birkaçını zamanın korkunç elinden kurtarır mıyım? (Fethi Naci, 23).

³⁶ ... Öncelikle içki içilen yerlere giderdi. Öyle kibar lokantalardan hoşlanmazdı. ... Hikayelerini, cebinde taşıdığı bir deftere kurşun kalemle ve eski yazıyla yazardı. Naim Tiralı, (Son saat, 22.3.1947, Yenilik 1954 / Ergun, 81-82,97).

³⁷ Hilmi Özen: (Alangu, 1956: 59).

³⁸ Berk: İlhan (2003): "Dil, Sait Faik'te her şeydir. Sait Faik aslında verili dile karşı çıkmak için yazıyordu. Yalnız karşı çıkmak değildi bu: Verili dili kökten yıkmak parçalamak, atmak. AVBY'da bunun bütün uç noktalarını buluruz...." (Oğuztertem 2003: 23).

³⁹ Sait Faik, Sevgiliye Mektup Sivaslı Ağaç'a, s.110.

*gibi*⁴⁰. Kimilerine göre ise, "... tek tük dil yanlışları, savruluk onun öyküsünün bütünleyici bir unsuru gibidir"⁴¹. Alışılmışın dışına çıkmayı bir Türkçe öğretmeni gözüyle yorumlama buna denir. Bu bakış, düzenlamalı bir metne bakışa benziyor. Oysa öykü dili başkadır. Kimi anlatım kumdan kaleye benzer; bir yanını düzeltirken öbür yanı göçüverir.

Sait Faik'i eleştiren yazarlar ondan kendileri gibi yazmasını bekliyorlar, onu kendilerine göre *öznel* değerlendiriyorlar. Öyle yorum yapanların belki de hepsi birer Türkçe öğretmeni gibi düşünüyorlar. Yazar olmayan okurların görüşü o yorumlara katılmıyor. Ben bu niteliğin yazımdan değil, öykülerin okur üzerindeki etkisinden, onları savurmasından ileri geldiğini düşünüyorum. "Öyle yazarların sözlüğünde o etkiyi anlatacak bir söz bulunuyor mu acaba?" diye de sorasım geliyor. Sait Faik o tür bakış ile bakın nasıl alay ediyor: "O yazımı, biliyor musunuz, neşretmediler. - Okumamışlardır ki... - Siz beğendiniz miydi? - Fena bulmamıştım ama daha çok müvezzi efendi beğenmişti. - Buna daha çok memnun oldum. Demek **muharrir** olsaymışım halk beğenecekti"⁴².

Hilmi Özgen'e göre: "Sait Faik samimi ve savruk dili, hadiselerle derinliğine nüfuz eden görüşü ile son neslin yetiştirdiği en ileri bir yazardır."⁴³ Ömer Faruk Toprak ise: "Saidin ikinci bir işi yoktu. ... Yirmidört saat sesi kısılmayan İstanbulu bir baştan bir uca işte böyle kaleme aldı. Yüzlerce hikâyesinde bir satır gösterilemez ki, yaşamaktan uzak kalsın, hayatsız olsun. ... Ateşli bir heyecanla yazar, çok yerde dağınık ve göklerde uçar vaziyettir. ... daha çok hikâyelerindeki insanlarla düşüp kalktığı olmuştur. ... Sait Faik (Medarı Maişet Motoru) ...(balıkçıları) öksürüksüz tıksırıksız, sıcacık bir dille anlatmasını biliyor. O **ayak takımı insanları**⁴⁴ndan bir gün bile uzaklaşmadı, alay etmedi. Önemli olan da budur". "Birçok hikâyeleri, musikideki sözsüz bestelere benzer", der.⁴⁵

Savruluklğundan söz edenler için uyguner şu açıklamayı yapar: "Ama görülüyor ki, Sait Faik bütün yazdıklarını hemen ve olduğu gibi yayımlamak isteyen ya da yayımlayan bir yazar değildir. Taslakların çokluğu ... bunun kanıtıdır. ... bir yazıyı bütünlemek için epeyce müsvedde (karalama) yaptığını anlıyoruz".⁴⁶

KAYNAKÇA

⁴⁰ Mutluay, Rauf. Cumhuriyet 14 Mayıs 1974 / Ergun, 219.

⁴¹ Selimoğlu, Zeynep, Şubat 1996 / Ergun, 260.

⁴² Havada Bulut. s.184.

⁴³ Alangu Tahir 1956: 59.

⁴⁴ Sinir oluyorum o söze. Ömer Faruk Toprak: "Avuçlarıyla Ateş Taşıyan İnsanlar", (Seçilmiş Hikayeler derg Nisan 1954 / Alangu, 1956: 107). O "ayak takımı insanları", "küçük insanlar" deyişleri özrürlü sözler. İnsanı aşağılayan bir yakıştırma. Sait Faik'in bakışını küçümseyici bir yorum.

⁴⁵ "Avuçlarıyla Ateş Taşıyan İnsanlar", Seçilmiş Hikayeler dergisi, Nisan 1954.

⁴⁶ Uyguner, 1987: 7.

- Sait Faik Abasıyanık, (2002): Toplu Öyküler 1: Semaver (11-107), Sarnıç (111-199), Şahmerdan (203-297), Lüzumsuz Adam (301-378). YKY 2002, 378 s. (2005): Hikâyecinin Kaderi : Bütün Yapıtları, Yazılar, YKY, 432 s. (2006): Öyle Bir Hikaye: Hayattayken yayımlanmış hikaye kitapları, YKY, 893 s.
- Alangu, Tahir (1956): Sait Faik İçin, Yeditepe y. 216 s.
- Alptekin, Mahmut (1976): Bir Öykü Ustası: Sait Faik Abasıyanık, Dilek y. 179 s.
- Altuğ, Fatih (2003): “Lüzumsuz Adam’da yalnızlığın toplumsal dolayımı”, Oğuzertem, 127-146.
- Başlı, Seyda (2003): “Medarı Maişet Motoru’unda müdahil yazar va anlatıcının konumu”, Oğuzertem, 107-126.
- Batmankaya, M. (2006): “Bir dönemin anketlerinde Sait Faik”, Eşik Cini dergisi, Kasım-Aralık 2006, 84-88.
- Berk, İlhan (2003): “Alemdağ’da Var Bir Yılan’da Dil”, Oğuzertem 23-26.
- Çelik, Behçet (2006): “Lüzumsuz adam ne yapsın”, Eşik Cini dergisi, Kasım-Aralık 2006, 15-17.
- Çelik, Yakup (2002): Sait Faik ve İnsan : Akçağ y. Ankara, 358 s.
- Ergun, Perihan (Derl.) Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında (Hz. Ayla Kutlu), Bilgi y. 1996, 430 s.
- Fethi Naci (1998): Sait Faik’in Hikayeciliği. Adam y.
- Gülsoy, Murat: (2006): *Sait Faik’in dünyasının karanlık yüzü*, Eşik Cini dergisi, Kasım-Aralık 2006, 19-25.
- Kutlu, Mustafa (1968): Sait Faik’in Hikâye Dünyası, Dergâh y. 100 s.
- Kütükçü, Tamer (2003): “Modernist öyküye giden yolda Havuz Başlı”, Oğuzertem, 194-211.
- Mehmet Rifat (Güzelşen) (2006): “Ben’in Katmanları:Marsel Proust-Michel Butor-Orhan Pamuk”, Kitaplık Aralık 2006, 81-128.
- Miskioğlu, Ahmet (1991): Sait Faik, Altın Kitaplar y. 239 s.
- Nazım Hikmet (1986): *Bursa Cezaevinden (1938-50) Vâ-Nû'lara Mektuplar*, NH Kültür ve Sanat Vakfı y. (1968) *Kemal Tahir’e Mapusaneden Mektuplar*, Adam y. 1992.
- Oğuzertem, Süha (Hz.): Bir İnsanı Sevmek: Sait Faik, Ölümünün 50. Yılında Sait Faik Sempozyumu, Bilkent Ü., Alkım y. 2003, 274 s.
- Onaran, Mustafa Şerif (2003) “Birkaç Resim Birkaç Öykü”, Oğuzertem 52-58.

- Özlü, Demir (2003): "Sait Faik: İyinin ve Kötünün Ötesinde", Oğuzertem 59-66.
- Sarıoğlu, Sezai (2006): "*Garip'in dördüncü kişisi Sait Faik: Kimi kucaklasa ara bölgede kucaklayan şair*", Eşik Cini dergisi, Kasım-Aralık 2006, 62-69.
- Sözer, Vural (2000): Yanıldın, Sevgili Sait Faik. Epsilon y. 293 s.
- Temizyürek, M. (2006): "*Dülger balığına dönüşmek*", Eşik Cini derg., Kasım-Aralık 2006, 7-13.
- Tosun, Necip (2006): "*Fotoğraf ve öykü*", Eşik Cini dergisi, Kasım-Aralık 2006, 74-77.
- Uyguner, Muzaffer (1964): Sait Faik Abasıyanık, Varlık y. 144 s, Bilgi y 1991.
- Vâ-Nû (1965): Bu Dünyadan Nâzım Geçti, Remzi y.